

Vergaderjaar 2022–2023

27 565

Alcoholbeleid

32 793

Preventief gezondheidsbeleid

Nr. 180

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 12 oktober 2022

Met deze brief informeer ik u over mijn besluit om de overlegtafel rond problematisch alcoholgebruik te stoppen. Het tempo waarmee de preventieakkoorddoelen dichterbij komen, valt tegen. Recente cijfers over het middelengebruik onder jongeren en het naleven van de leeftijdsgrens op alcohol bevestigen dit¹. Het overleg aan deze tafel heeft niet geleid tot noodzakelijke en aanvullende effectieve maatregelen om de volksgezondheid te beschermen.

De urgentie om de schadelijke gevolgen van alcoholgebruik terug te dringen is groot en vraagt om een nieuwe fase die gericht is op zoveel mogelijk actie. De tafel past daar niet meer bij. In essentie komt dat omdat de verschillen tussen de standpunten en belangen van bijvoorbeeld alcoholproducenten en gezondheidsorganisaties onoverbrugbaar blijken te zijn. Het preventieakkoord op alcoholgebruik heeft juist vaart nodig. Het stoppen van de tafel is teleurstellend, maar onontkoombaar. Ik stop met deze overlegvorm, maar ik blijf in overleg met alle preventieakkoord partners die zich op hun manier hard maken voor het terugdringen van problematisch alcoholgebruik en het behalen van de doelen. Alle partijen aan de tafel blijven individueel gecommitteerd aan de doelen van het preventieakkoord, hebben ze aan mij laten weten.

Met deze brief neem ik uw Kamer mee in het proces dat ik de afgelopen tijd met alle partijen heb gevolgd om te komen tot noodzakelijke aanvullende vervolgstappen. Een proces dat uiteindelijk heeft geleid tot mijn besluit om te stoppen met de tafel problematisch alcoholgebruik (hierna: de tafel) als instrument om deze ambities te behalen.

Voortgang tafel problematisch alcoholgebruik

Met het sluiten van het NPA werd in november 2018 de «Quickscan mogelijke impact NPA» van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en

¹ Kamerstukken 32 793, 27 565 en 32 011, nr. 635.

Milieu (hierna: RIVM) aangeboden aan de Tweede Kamer². Hieruit bleek dat het pakket aan maatregelen voor problematisch alcoholgebruik onvoldoende is om de ambities te realiseren. In voortgangsrapportages van het RIVM is verslag gedaan van de uitvoering van de doelen en acties tot en met 2021³. Het RIVM concludeert dat de impact niet voldoende is om de doelen te halen en heeft daarom in 2021 geïnventariseerd welke extra maatregelen ingezet kunnen worden⁴. Het RIVM stelt een aantal bewezen effectieve maatregelen voor op het gebied van prijsregulering, aanbod en leefomgeving, marketing, voorlichting en educatie, handhaving en naleving en (zorg)interventies. Hier zijn in 2021 de eerste verkennende gesprekken over gevoerd.

Kort na mijn aantreden heb ik met dit rapport in de hand de nadrukkelijke oproep aan partijen gedaan om zich maximaal in te spannen en als tafel gezamenlijk met een plan met acties te komen om de doelen dichterbij brengen.

In 2022 zijn er drie bijeenkomsten van de tafel geweest. Daarnaast zijn in april de werkgroepen schoolomgeving, hoger onderwijs, alcoholmarketing, naleving & handhaving en bewustwording georganiseerd om te komen tot extra acties. Dit heeft niet geleid tot concrete voorstellen. Niet alleen bleken partijen elkaar niet te vinden bij het formuleren van extra acties, ook bleek er in toenemende mate een verschil van inzicht te bestaan over de wijze van (samen)werken.

Op mijn verzoek heeft de voorzitter van de tafel, Leon Meijer, het maximale geprobeerd om er in gezamenlijkheid uit te komen. Afgelopen zomer hebben de voorzitter en het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport gesprekken gevoerd met 22 individuele partijen die deelnemen aan de tafel. Ik heb onderzoeks- en adviesbureau KWINK groep gevraagd deze gesprekken te verslaan, de rode draden uit deze gesprekken op te maken en mogelijke scenario's te formuleren voor de toekomst. Met deze brief stuur ik uw Kamer het afrondend verslag van KWINK groep.

Samenvatting afrondend verslag

Ik ben blij dat alle partijen de doelen voor 2040 die geformuleerd zijn in het NPA onderschrijven. Het NPA wordt door de partijen gezien als een belangrijk en waardevol document.

Desalniettemin is er verschil van mening over de koers die de tafel moet nastreven en lopen belangen uiteen. De standpunten van partijen lopen uiteen op drie thema's: 1) de adviserende taak van de tafel, 2) het bespreken van wettelijke maatregelen aan de tafel, en 3) de lobby rondom alcoholbeleid. Veel gezondheidspartijen kunnen naar eigen zeggen niet langer aan zichzelf of hun achterban verantwoorden dat zij deelnemen aan een tafel waar geen/te weinig resultaat geboekt wordt. Zij voelen zich hierin gesterkt door adviezen van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO), waarin gesteld wordt dat alcoholbeleid moet worden ontwikkeld, geïmplementeerd en geëvalueerd op basis van volksgezondheidsdoelstellingen en het beste beschikbaar bewijs, en beschermd moeten worden tegen inmenging van commerciële belangen⁵. Hier heb ik begrip voor.

² Kamerstuk 32 793, nr. 339.

³ Kamerstuk 32 793, nr. 616, Kamerstuk 32 793, nr. 557, Kamerstuk 32 793, nr. 484.

⁴ Kamerstuk 27 565, nr. 179.

⁵ Political declaration of the third high-level meeting of the General Assembly on the prevention and control of non-communicable diseases (who.int).

De toekomst

Het verslag van KWINK groep toont voor mij aan dat de tafel richting de toekomst niet meer het juiste instrument is voor de aanpak van de problematiek waar we in dit land op dit onderwerp voor staan. De tafel leidt niet tot nieuwe effectieve maatregelen waarmee we de doelstellingen uit het NPA dichterbij brengen en werkt vertragend. De standpunten aan tafel zijn onoverbrugbaar. Deze impasse wil ik doorbreken. De tafel Problematisch Alcoholgebruik zal daarom beëindigd worden. De ambitie uit het coalitieakkoord (Bijlage bij Kamerstuk 35 788, nr. 77) om de doelen van het NPA voort te zetten is hierbij leidend voor mij.

Ik wil de brede beweging die in 2018 is opgestart in gang houden. Door deze keuze nu te maken kunnen we naar de toekomst kijken. Een nieuwe fase breekt aan, waarin we niet langer streven naar consensus, maar ons wel blijven verbinden aan de NPA doelen voor 2040. Ik blijf in gesprek met alle partijen die zich geëngageerd hebben aan de doelen voor de aanpak van problematisch alcoholgebruik. Dit niet meer in een gezamenlijke setting, maar in specifieke situaties of rondom concrete acties en thema's. Zo is er meer ruimte voor organisaties om een eigen geluid te laten horen en inzet te tonen.

Ik blijf mij inzetten om de schadelijke gevolgen van alcoholgebruik te voorkomen en te beperken. Daarbij verwacht ik van partijen dat ook zij extra stappen zetten om de doelen dichterbij te brengen. Voor het eind van het jaar deel ik mijn inzet waarmee ik ga bijdragen aan de NPA doelen met uw Kamer.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
M. van Ooijen